

Національний університет
водного господарства та
природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра архітектури та середовищного дизайну

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2018 р.

03-08-29

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

Основи універсального дизайну громадських просторів
BASICS PRINCIPLES OF UNIVERSAL DESIGN
OF PUBLIC SPACES

Спеціальність
Specialty

Всі спеціальності
All specialties

Рівне – 2018

Національний університет

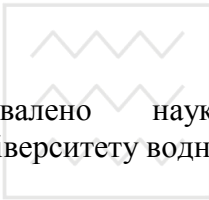
Робоча програма для студентів з навчальної дисципліни
«Основи універсального дизайну громадських просторів» за
всіма спеціальностями НУВГП. Рівне: НУВГП, 2018. - 16 с.

Розробник: Н.В. Лушнікова, доцент, канд. техн. наук, доцент
кафедри архітектури та середовищного дизайну
НУВГП

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри архітектури та
середовищного дизайну

Протокол від «27» вересня 2018 року № 3

Завідувач кафедри _____ О.Л. Михайлишин

Національний університет

Схвалено науково-методичною радою Національного
університету водного господарства та природокористування

Протокол від «_____» жовтня 2018 року № _____

Голова науково-методичної ради _____ О.А. Лагоднюк

© Н.В. Лушнікова, 2018 рік
© НУВГП, 2018 рік

Вступ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування теоретичних знань та практичних навичок для проектування / модернізації громадських просторів в місті з метою забезпечення їх універсальної доступності для усіх соціальних і вікових груп населення.

Даний курс призначено насамперед для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування. Проте курс може бути цікавим для студентів суміжної спеціальності 192 Будівництво та цивільна інженерія (освітня програма «Міське будівництво і господарство»), а також усім, хто бажає ознайомитися із базовим підходами проектування громадських просторів згідно із принципами універсального дизайну.

Курс є складовою частиною циклу дисциплін спеціальної фахової підготовки студентів за спеціальністю 191 Архітектура та містобудування. Його вивчення передбачає наявність знань із суміжних курсів: «Законодавство і сучасні проблеми архітектури», «Соціально-економічні основи архітектурного проектування будівель і споруд», «Архітектурне проектування». Студентами даної спеціальності курс вивчається одночасно і з такими дисциплінами як «Критика сучасних архітектурно-дизайнерських теорій», «Новітні матеріали і конструкції, реновація будівель і споруд». Студентам рекомендується використовувати наведені в програмі підходи при підготовці атестаційних магістерських робіт.

Дану робочу програму розроблено за результатами навчання в Школі універсального дизайну для викладачів та викладачок ВНЗ та з використанням матеріалів, наданих викладачами Школи. Проект реалізовується в рамках Спільної Програми «Сприяння інтеграційній політиці та послугам людей з інвалідністю в Україні», що впроваджується Програмою розвитку ООН у співпраці з Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та Міжнародною організацією праці (МОП) за підтримки Партнерства ООН з питань реалізації прав людей з інвалідністю.

Анотація

В сучасних умовах проектування громадських просторів необхідною умовою є забезпечення «права на місто» та формування архітектурної доступності для різних вікових і соціальних груп відповідно до принципів універсального дизайну.

В фаховому контексті універсальний дизайн покликаний зробити архітектурне середовище максимально придатним для використання для всіх категорій населення без необхідності адаптації чи спеціального дизайну. При цьому можливе використання допоміжних пристроїв для конкретних груп людей з інвалідністю, де це необхідно.

Дана навчальна дисципліна розкриває основні положення проектування громадських просторів в місті відповідно до принципів універсального дизайну.

Ключові слова: універсальний дизайн, архітектура, громадський простір.

Abstract

The discourse on providing equal “right to the city” and architectural accessibility for all the social and age groups according to Universal Design principles raises throughout the world.

In architectural and urban planning context, universal design is the design of building and environments to make them accessible to all people, regardless of age, disability or other factors. This may involve the use of auxiliary devices for specific groups of people with disabilities, when appropriate.

The course highlights the basic approaches to urban public spaces design according to universal design principles.

Keywords: universal design, architecture, public space.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Всі спеціальності НУВГП	Вибір вищого навчального закладу
Модулів – 3		Рік підготовки
Змістових модулів – 3		5-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання		Семестр
Загальна кількість годин – 90		9-й (10-й)
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти: магістр	Лекції
		16 год
		Практичні
		16 год
		Самостійна робота
		32 год
		Індивідуальні завдання:
		26 год
		Вид контролю:
		залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%): 35% до 65%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета даної дисципліни полягає у формуванні уявлень про універсальний дизайн в контексті проектування громадських просторів міст.

Завдання навчальної дисципліни – ознайомлення студента із основними теоретичними та практичними засадами універсального дизайну та проектування сучасних громадських просторів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- витоки концепції універсального дизайну;
- понятійно-термінологічний апарат в галузях містопланування та універсального дизайну;
- основні принципи універсального дизайну в контексті архітектури та містобудування;
- основні підходи до проектування громадських просторів відповідно до принципів універсального дизайну.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти**:

- аналізувати особливості існуючих громадських просторів, визначати, їхні переваги та проблемні аспекти;
- визначати особливості проектування громадських просторів відповідно до принципів універсального дизайну;
- застосовувати основні положення концепції універсального дизайну в проектній діяльності;
- визначати цілі та шляхи створення власного арсеналу формотворчих засобів в різних проектних ситуаціях;
- на основі отриманих знань та у взаємодії з теоретичними положеннями суміжних дисциплін приймати обґрунтовані, раціональні та оригінальні проектні рішення громадських просторів, враховуючи принципи і підходи універсального дизайну.

Змістовий модуль 1. Основні положення універсального дизайну в контексті проектування громадських просторів

Тема 1. Основи проектування громадських просторів.

Поняття громадського простору. Класифікація громадських просторів. Фактори впливу на формування та функціонування громадських просторів. Основні властивості громадських просторів.

Тема 2. Основні положення концепції універсального дизайну. Основні поняття. Витоки, підходи, корисні для універсального дизайну. Принципи універсального дизайну. Основні підходи до організації відкритих просторів з позицій універсального дизайну

Змістовий модуль 2. Особливості створення/ ревіталізації громадських просторів в контексті положень універсального дизайну

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення проектування громадських просторів при використанні універсальних підходів. Нормативні документи України. Міжнародні нормативні документи. Кодекси доступності та інші інструктивні документи.

Тема 4. Архітектурно-планувальні та функціональні аспекти проектування громадських просторів в Україні. Проблематика проектування та ревіталізації громадських просторів. Основні рекомендації (на прикладі великих міст України).

Змістовий модуль 3. Аналіз підходів до проектування громадських просторів з позицій універсального дизайну: закордонний та вітчизняний досвід

Тема 5. Підходи універсального дизайну в проектуванні громадських просторів в світі. Аналіз підходів. Архітектурно-дизайнерські рішення громадських просторів та їх елементів.

Тема 6. Підходи універсального дизайну в проектуванні громадських просторів в Україні. Аудит доступності. Концептуальні проекти громадських просторів та їхніх складових елементів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л	пр	інд	ср
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Основні положення універсального дизайну в контексті проектування громадських просторів					
Тема 1. Основи проектування громадських просторів	13	2	2	4	5
Тема 2. Основні положення концепції універсального дизайну	13	2	2	4	5
Змістовий модуль 2. Особливості створення/ ревіталізації громадських просторів в контексті положень універсального дизайну					
Тема 3. Нормативно-правове забезпечення проектування громадських просторів при використанні універсальних підходів	13	2	2	4	5
Тема 4. Архітектурно-планувальні та функціональні аспекти проектування громадських просторів в Україні	17	4	4	4	5

Національний університет водного господарства та природокористування	1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 3. Аналіз підходів до проектування проектних рішень громадських просторів з позицій універсального дизайну: закордонний та вітчизняний досвід						
Тема 5. Підходи універсального дизайну в проектуванні громадських просторів в світі	17	3	3	5	6	
Тема 6. Підходи універсального дизайну в проектуванні громадських просторів в Україні	17	3	3	5	6	
Усього годин	90	16	16	26	32	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Особливості розвитку громадських просторів на прикладі м. Рівне	2
2	Підходи до проектування громадських просторів з позицій універсального дизайну	2
3	Аналіз доступності існуючих громадських просторів міста	2
4	Вибір ділянки для виконання ескізного проекту громадського простору. Фотофіксація містобудівної ситуації	2
5	Ознайомлення із успішними кейсами проектування громадських просторів в Україні і світі	2
6	Розробка ескізного проекту	2
7	Розробка ескізного проекту	2

1	водного господарства	2	3
8	Захист ескізного проекту		2
	Разом		16

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

підготовка до аудиторних занять – 10 год;

підготовка до контрольних заходів – 22 год;

виконання індивідуальних завдань (ескізних проектів) – 26 год.

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Для виконання ескізного проекту влаштування громадського простору студенти обирають ділянку в м. Рівне. Залежно від розмірів ділянки та проєктованих функцій громадського простору, допускається виконання ескізних проєктів в групах до 3-х осіб. Захист проєктів здійснюється на останньому практичному занятті.

8. Методи навчання

Під час лекцій використовуються мультимедійні презентації. Під час практичних занять виконується перегляд мультимедійних презентацій на лекціях, виконання практичних завдань (на пленерах та в аудиторії);

9. Методи контролю

1 Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни передбачає оцінку систематичності (в тому числі відвідування занять) виконання завдань та проводиться в усній формі як перевірка готовності до практичних занять.

2. Контроль самостійної роботи проводиться за індивідуальними завданнями – шляхом перевірки робіт, вчасності їх виконання та захисту.

3. Підсумковий контроль знань відбувається у формі заліку.

Для діагностики знань використовується ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання для заліку

Поточне тестування та самостійна робота						Сума	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			Індивідуальне завдання (ескізний проект)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Для заліку
90-100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Основна

1. Універсальний дизайн. – Режим доступу: <http://ud.org.ua>
2. Гел. Й. Міста для людей. – К.: Вид-во «Основи», 2018 – 280 с.
3. Азін В. О., Байда Л. Ю., Грибальський Я. В., Красюкова-Еннс О. В. Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб./ за заг. ред. Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. — К., 2013. —128с. – Режим доступу: http://ud.org.ua/images/pdf/Dostupnist_ta_universalniy_dizayn.pdf
4. Печончик Т., Виртосу І. Універсальний Дизайн: практичні поради для кожного. Упорядники: Л. Байда, А. Стеценко, К. Баграмян. 2015. - Режим доступу: <http://ud.org.ua/biblioteka/books/87-universalnij-dizajn-praktichni-poradi-dlya-kozhnogo>
5. Скрипка Н., Грибальський Я., Азін В. Посібник «Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю» (методичний посібник, видання V (доповнене)) підготовлено Всеукраїнським громадським соціальнополітичним об'єднанням «Національна Асамблея інвалідів України». – К.: Видавництво «Київська правда», 2012 – Режим доступу: http://ud.org.ua/images/pdf/Dostupnist_do_objektiv.pdf
6. Чому доступність є важливою? – Режим доступу: http://ud.org.ua/images/pdf/Chomu_dostupnist_e_vazhlyvoyu.pdf
7. Іванова О. Презентація категорії «Універсальний дизайн». 7.10.2017. – Режим доступу: <http://ud.org.ua/biblioteka/prezentatsiji/280-prezentatsiya-kategoriji-universalnij-dizajn-v-ramkakh-konkursu-get-me-to-the-top>
8. Самко А., Іванова О. Універсальний дизайн та інклюзивне

дизайн-мислення. 25-26.09.2017. – Режим доступу: [d.org.ua/biblioteka/prezentatsiji/279-universalnij-dizajn-ta-inklyuzivne-dizajn-mislennya](http://ud.org.ua/biblioteka/prezentatsiji/279-universalnij-dizajn-ta-inklyuzivne-dizajn-mislennya)

9. Безперешкодний доступ людей з інвалідністю та маломобільних груп населення: принципи та рекомендації. – Режим доступу: [http://www.pervomaisk.mk.ua/userfiles/безперешкодний доступ людей з інвалідністю.pdf](http://www.pervomaisk.mk.ua/userfiles/безперешкодний%20доступ%20людей%20з%20інвалідністю.pdf)

Допоміжна

1. Азін В. Доступність в інфраструктурі. - Режим доступу: <http://ud.org.ua/biblioteka/prezentatsiji/217-dostupnist-v-infrastrukturi>
2. Анкета визначення доступності. – Режим доступу: <http://ud.org.ua/2017-11-15-14-12-34/anketa-viznachennya-dostupnosti>
3. Анкета визначення доступності будівель та споруд громадського призначення та прилеглої до них території для осіб з інвалідністю та мало мобільних груп населення. – Режим доступу: <http://gud.rv.ua/aazgp.doc>.
4. Бармашина Л. М. Формування середовища життєдіяльності для маломобільних груп населення. —К., 2000. —89с.
5. Концепція комплексного впорядкування міського простору м. Києва. – Режим доступу: [https://old.kyivcity.gov.ua/done_img/ Концепції розвитку громадського простору в місті Києві.pdf](https://old.kyivcity.gov.ua/done_img/Концепції розвитку громадського простору в місті Києві.pdf)
6. Місто, зручне для всіх (довідник). – Режим доступу: <http://ud.org.ua/biblioteka/prezentatsiji/260-misto-zruchne-dlya-vsikh-dovidnik>
7. Порадник щодо створення доступного середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Створений за підтримки Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю. – Режим доступу: shev.kyivcity.gov.ua/files/2017/12/11/poradnik.pdf
8. Радюк А.Я. Особливості архітектурного формування

громадських просторів. Дипломні роботи, ОКР "Магістр" (спеціальність 8.06010203 - Дизайн архітектурного середовища). - Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/15997>

9. Савчук Ю. Забезпечення доступності інфраструктури міста для людей з порушеннями зору. - Режим доступу: <http://ud.org.ua/biblioteka/prezentatsiji/213-dostupnist-infrastrukturi-mista-dlya-nezryachikh>
10. Хір. О, Хір А. Що таке громадський простір і чому він нам потрібен. – Режим доступу: <http://varosh.com.ua/uzhgorod/post/ideishow/shho-take-gromadskij-prostir-i-chomu-vin-nam-potriben>
11. Achieving full participation through Universal Design. Report drawn up by Mr Suren Ginnerup. - Council of Europe Publishing, 2009. – Available at: universaldesign.ie/News-events/.../Jean-Marie-Vanhove.pdf
12. Ergenoglu A.S. Universal design teaching in architectural education. / Procedia - Social and Behavioral Sciences 174 (2015) 1397 – 1403.
13. Inclusive Buildings, Products & Services: Challenges in Universal Design. Ed. by T. Vavik. – Trondheim: Tapir Academic Press, 2009. – 270 p.
14. Ronald L. Mace on NC State University, College of Design. Design.ncsu.edu. Retrieved 2013-07-26. – Available at: https://projects.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_us/usronmace.htm
15. The Code on Accessibility in the Built Environment 2013. Building and Construction Authority. – Available at: https://www.bca.gov.sg/BarrierFree/others/ACCESSIBILITY_CODE_2013.pdf
16. Universal Design Guidelines for Outdoor Spaces. Plan and Design for Choice/ Ensuring Accessibility, 2009. - Available at: https://www.researchgate.net/publication/280002247_Universal_Design_Guidelines_for_Outdoor_Spaces_Plan_and_Design_for_Choice

17. Universal Design Guide for Public Places 2016. BCA universal design guide/- Available at:
<http://www.bca.gov.sg/friendlybuilding/Contents/Contents.aspx?ContId=454>
18. What-is-Universal-Design/UD-Organisations/Centre for Excellence in Universal Design (CEUD)
<http://universaldesign.ie/>

Нормативні документи

1. Закон України «Про архітектурну діяльність». – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
2. Закон України «Про будівельні норми». — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1704-17>
3. Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності». - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/208/94-%D0%B2%D1%80>
4. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»
5. ДБН Б.2.2-12:2018. Планування і забудова територій
6. ДБН В.2.2-17: 2006. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення
7. ДБН В.2.3-5:2017. Вулиці і дороги населених пунктів
8. ДСТУ-Н В.2.2-31-2011. Настанова з облаштування будинків і споруд цивільного призначення елементами доступності для осіб з вадами зору та слуху.
9. Конвенція ООН про права інвалідів: Резолюція Генеральної асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН 2006 року (Ратифіковано Законом України № 1767-VI від 16.12.2009). — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
10. Конвенція про права дитини. (Ратифіковано Постановою ВР N 789-XII (789-12) від 27.02.91). – Режим доступу: <http://ud.org.ua/zakonodavstvo/mizhnarodni-dokumenti-ta-standarti/168-2013-01-17-11-19-11>.
11. Рекомендація CM/Rec(2009)8 Комітету міністрів

державам-членам, щодо досягнення повноцінної участі завдяки Універсальному проектуванню і дизайну/ - Режим доступу: <http://ud.org.ua/zakonodavstvo/mizhnarodni-dokumenti-ta-standarti/172-cmrec20098>

12. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 48/96. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_306

12. Інформаційні ресурси

1. Стандарт вищої світи за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування» рівнем вищої освіти магістр.
2. Державна науково архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnabb.org/>
3. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>
http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php
5. Цифровий репозиторій ХНУГХ ім. А.Н. Бекетова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/>
6. Цифровий репозиторій НУВГП / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>